

Але написані на замовлення “шедеври”, які славили радянський лад, широко пропагувалися на клубних сценах, в пресі, під час свят, концертів. Ось окремі з них, які виразно засвідчують ідеологію нового ладу.

Не одурять нас багаті,
Бачим ворога здаля.
Поквитались ми з панами,
Ліквідуєм куркуля.

Ой щоб справи не програти,
Будем пам'ятати:
Знищить куркуля як клас –
Це обов'язок для нас⁹.

Звичайно провідною темою замовлення ставало ставлення до Леніна. Наприклад:

А нумо, співці-кобзарі,
Оспіваєм Червону заграву,
Про військо Червоне могутнє,
Про щастя народів майбутнє,
Про Леніна любого славу!¹⁰

Тогочасні журнали й газети рясніли різноманітними художніми переробками популярних традиційних пісень на радянську тематику.

¹Рукописні фонди Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. Максима Рильського НАН України. (далі фонди ІМФЕ). – Ф. 1, од. зб. 866. – Арк. 23, 69. Записав Кухар С.Т., с. Титьків Полонського р-ну Бердичівської округи у 1930 р. ²Там само. – Арк. 69. Записав Ткач М.П. у 1930 р. ³Там само. – Арк. 22. Записав Ільченко І.Я. в с. Іванківці Глинського р-ну Кременчуцької округи. ⁴Там само. – Арк. 107. ⁵Там само. – Арк. 68. Записав Уманець Д.А. в с. Тутирівці Решетилівського р-ну Полтавської округи у 1930 р. з приміткою записувача: побутує вже сім років під назвою “Дід пішов здавати яйця в райком”. ⁶Там само. – Арк. 75. ⁷Березовський І.П. Українська народна творчість (20 – 30 роки ХХ ст.). – К., 1973. – С. 8. ⁸Там само. – С.8. ⁹Там само. – С. 75. ¹⁰Там само. – С. 68.

Людмила ТАРНАШИНСЬКА
Київ

Про наукову конференцію “ДУХОВНА КУЛЬТУРА УКРАЇНЦІВ НА ЕТНІЧНИХ ЗЕМЛЯХ ВПРОДОВЖ ВІКІВ” (вересень 2001 р.)

Київ – Острого – Луцьк – Львів – Київ – таким був “маршрут” наукової конференції, ініційованої заступницею голови СФУЖО п. Наталею Даниленко і присвяченої 10-річчю Незалежності України. З-поміж її організаторів – Центр українознавства Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Острозька Академія, Волинський краєзнавчий музей, Волинське обласне товариство краєзнавців, Національна Рада жінок України, Луцький і Львівський обласні відділи Союзу українок, Волинське громадсько-культурне товариство “Холмщина”, Навчально-методичний центр профспілок м. Луцьк. Власне, конференція стала органічним продовженням тієї великої роботи по збиранню та написанню матеріалів до книжки “Холмщина та Підляшшя”, появою якої Україна також завдячує ідеї та фінансовому забезпеченню п. Наталі та дослідницькій роботі професора, доктора історичних наук Валентині Борисенко, адже у виступах науковців, у дискусіях постійно звучала ця тема, досі болюча для українців, надто для тих, хто долею пов'язаний із західноукраїнськими теренами.

Гостинно приймав гостей з Філадельфії та Києва старовинний Острого: господарі радо показували пам'ятки старовини, зокрема, Державний історико-культурний заповідник міста Острога, яке відсвяткувало вже 900 років, музей книги та друкарства, а з особливою гордістю – Університет “Острозька академія”, який нинішнього року отримав статус Національного.

Чистота і порядок, зорганізованість і впорядкованість навчального процесу та побуту студентів – усе це заслуга колективу на чолі з ректором, професором п. Ігорем Пасічником, який, окрім того, проводить також велику науково-дослідницьку та видавничу роботу (про це та багато іншого можна довідатися у Центрі по вивченню спадщини Острозької Академії, який очолює Ярослав Бондарчук). Гарне враження справила портретна галерея діячів Острозької слов'яно-греко-латинської академії останньої чверті XVI – першої половини XVII ст. у вестибюлі Університету, зокрема, талановиті скульптурні портрети роботи С.Чумакова.

Екскурсійні розповіді, що їх почули гості від екскурсовода заповідника Марії Данилюк, органічно доповнили доповідь доцента кафедри історії Університету Алли Атаманенко про духовну спадщину Острозької Академії та аспірантки Людмили Кучернюк про просвітницьку й благодійну діяльність графині Антоніни Блудової, ім'я якої навечно вписано в історію цього старовинного навчального закладу.

В цих старих академічних стінах особливо значуще звучали виступи учасників першого, “острозького” етапу конференції. Звертаючись до молоді – а нині в стінах цього модерного університету навчається приблизно 1400 студентів – п. Наталя Даниленко наголосила, що, незважаючи на те, що всі ми є різними, у кожного з нас на думці лише одна Батьківщина – Україна, якій ми повинні віддати свої знання й уміння, бо ніколи людина не може бути щасливою за обрієм рідного краю. Власне, про любов до України – не позірно, а дієву, конструктивну говорила у своїй доповіді професор п. Валентина Борисенко, розвінчуючи ті деструктивні міфи, які народилися останнім часом й шкодять державотворчим процесам в Україні.

Важливі проблеми, що стосуються формування особистості в молодій Українській державі, зокрема, й деякі аспекти гендерної політики, а також розвиток української літератури в руслі літератури світової заторкнули в своїх виступах Владислав Вербець, науковці з Рівного Клавдія Джеджеря та Лариса Степанець, аспірант Острозької Академії Олександр Юрчук та авторка цих нотаток.

Вдалим завершальним акордом цього заходу став показ студентами фрагментів із вистави Світлани Луцькової “Плач за рожевою птахою”, присвяченої Галшці Острозькій – фундаторці академії.

До речі, у кабінеті ректора п. І. Пасічника висить два надзвичайно цікавих портрети. Один з них – Галшки Гулевичівни, фундаторки Києво-Могилянської Академії, подарований навчальному закладові п. Наталею Даниленко як ініціатором та спонсором конкурсу на “уявний” портрет цієї легендарної жінки, що проходив кілька років тому в стінах Національного університету “Києво-Могилянська академія”. Другий портрет – Галшки Острозької, без якої були б неможливими становлення й розвиток цього навчального закладу, якому 1996 року було повернуто історичну назву.

Власне, та думка, що всіх нас, різних, об'єднує одна Батьківщина, стала визначальною для учасників дводенного “луцького” етапу конференції, учасники якої – а це науковці та викладачі з різних міст України та Польщі – зійшлися на тому, що наша унікальність, сила та єдність якраз і полягають у різноманітності.

Цю різноманітність, а радше широту наукових осягів віддзеркалює надзвичайно розмаїта тематика доповідей: від “Політичної міфологізації проблем дерусифікації в Україні” (Валентина Борисенко, Київ) та “Уявлення населення західного регіону України про сучасну українську ідею” (Тетяна Воропаєва, Київ) – до “Історіографії вивчення історії Холмщини на сторінках наукових видань” (Василь Милусь, Луцьк) та “Холмської ікони Божої матері в переказах і легендах” (Микола Онуфрійчук, голова Волинського громадсько-культурного товариства “Холмщина”, Луцьк).

Добрий тон конференції задали вітальні слова директора Волинського краєзнавчого музею П.Анатолія Силука, Луцького міського голови, п. Антона Кривицького, начальника управління Луцької облдержадміністрації п. Василя Ворона та заступниці голови СФУЖО п. Наталі Даниленко).

Богдан Мартинюк з Польщі, лікар за фахом та українознавець за покликом серця, розповів про недосліджені лакуни українства у сусідній для нас державі, значно доповнивши змістовну доповідь Наталії Медведчук з Луцька про історичний та сучасний аспекти участі громадських організацій в українсько-польських культурних стосунках. Професор з Києва Надія Миронець ознайомила присутніх з проблемами Карпатської України в науковій спадщині Микити Шаповала, а Григорій Савченко, також киянин, торкнувся теми “Майбутнє західноукраїнських земель у поглядах українців російської армії (березень-листопад 1917 р.)”. Молоді доповідачі з Івано-Франківська Володимир Бак та Ольга Фабрика-Процька, відповідно, висвітлили три погляди на питання “національного” у Галичині наприкінці XIX ст. та історію, політику, культуру, духовність лемків України.

Програма конференції була дуже насиченою, однак всі доповідачі мали можливість оприлюднити свої наукові розробки, гіпотези, погляди й переконання.

Чимало доповідей стосувалися ролі жінок у суспільно-політичному та духовному житті на західноукраїнських землях, як-от: проблеми типологічної ідентичності українського емансипаційного руху жінок (Оксана Маланчук-Рибак, Львів), роль визначних жінок Волині у збереженні духовних культурних цінностей (Тамара Раєвич, Луцьк), значення жінок – громадських діячок Галичини (Ростислава Федак, Львів) чи покровительство волинянки Лисавети Гулевичівни українській науці та культурі XVII ст. (Грабаровська Ніна, Луцьк).

Ця тематика, започаткована ще доповідачами в Острозі, знайшла своє логічне продовження і в Львові, де в приміщенні Інституту розвитку міста Львова зібралися активістки жіночого руху та науковці, які працюють у царині гендерних проблем, аби спростувати етнічні гендерні стереотипи (Оксана Кісь), простежити український

історичний досвід і сучасні реалії щодо місця жінки в політиці (Зореслава Ромовська), відповіді на запитання, чи є нині жіночий рух та ідеологія фемінізму історичним минулим чи потребою сьогодення (Оксана Рибак), окреслити місце жінки в сучасних економічних відносинах (Ірина Ткачук), виувати собі образ жінки в рекламній діяльності мас-медіа (Люба Шувар).

Але ця велика “львівська” дискусія довкола гендерних проблем відбулася вже по тому, як учасники й гості конференції провели в Луцьку ще два чудових дні. Після пленарних засідань у Навчально-методичному центрі профспілок, які завершилися незабутнім концертом за участю фольклорно-етнографічного колективу “Родина”, колективу громади холмшаків та професійних луцьких співаків Алли Опейди та Сергія Бєня, вокального тріо “Віра, надія, любов”, відбулися дискусії, “круглий стіл” та підбиття підсумків конференції у Волинському краєзнавчому музеї, довкола експозиції якого також точилися цікаві фахові розмови.

Та найбільше емоційне пережиття принесли відвідини Музею Волинської ікони, колекції якого можуть позаздрити найбільші духовні центри світу. На гостей чекала тут незвичайна зустріч – із чудотворною іконою Холмської Богородиці XI – XII ст., пам’ятки візантійського мистецтва, однієї з найдавніших ікон України, найшанованішої у християнському світі. Ця ікона пережила загарбницькі походи монголо-татар, була свідком битви під Берестечком, вціліла у Першу світову війну, а під час Другої світової зникла й офіційно вважалася безнадійно втраченою.

Як тепер виявилось, понад півстоліття ця унікальна святиня переховувалася в родині православного священика о. Гаврила Коробчука, про що розповіла учасникам конференції його дочка Надія Горлицька, яка 15 вересня 2000 року передала її на довічне зберігання до Музею Волинської ікони (знаменно, що ця українська святиня з’явилася і була введена в науковий обіг у рік 2000-ліття Різдва Христового, так само, очевидно, зовсім не випадковим є те, що мрія п. Наталі Даниленко побачити Холмську Богородицю, яка два роки шукала за нею – з часу підготовки книжки “Холмщина і Підляшшя”, – здійснилася саме у день її янгола). Надзвичайно цікавими були також розповіді подружжя Квасюків – мистецтвознавця Олени й реставратора Анатолія про незвичайну історію цієї ікони та непрості етапи “повернення її до життя”.

Святковим акцентом луцької конференційної програми, “освяченої” іконою Холмської Богородиці, стали також молебень у Свято-Троїцькому соборі в Луцьку в пам’ять Галшки Гулевичівни – фундаторки Києво-Могилянської академії, яка походить із цього міста, та хресний хід до Хрестовоздвиженської церкви на відкриття горельєфу цієї легендарній жінці – подія, яка зібрала чимало небайдужих людей.

Ще одна подія – відзначення 10-річчя відновлення Союзу Українок Волині – залишила щонайкращі враження від тієї ролі, яку відіграють жінки цього краю у державотворчих процесах України.

Гарним продовженням цікавих заходів у західному регіоні України на честь ювілею Незалежності, в яких узяли участь як відомі, так і молоді науковці, став “круглий стіл” в Національному Університеті “Києво-Могилянська академія” в Києві. А приводом для нього послужив також ініційований та спонсорований родиною Наталі та Івана Даниленків конкурс студентських робіт на тему “Українська держава та проблеми громадянського суспільства”. Переможці його – Олена Вітер (перше місце), Ольга Гончаренко (друге місце) та Ганна Єременко (третє місце), інші учасники цього цікавого наукового турніру, викладачі академії, гості за участю п. Наталі Даниленко вели цікаву розмову про майбутнє України та її молодих громадян, від яких повною мірою залежить, яким буде те наше спільне майбутнє.

Конкурс здобувся на гарний резонанс, адже роботи студентів мали вже й практичне застосування, й тепер естафету підхопили молоді острожани – в стінах Університету “Острозька академія” з ініціативи п. Наталі Даниленко вже визрівають нові цікаві теми майбутніх наукових праць, які доповнять зроблене києво-могилянцями. Адже майбутнє України твориться не тільки в столиці, але й в регіонах. Через те ми й сильні духовно.